

روش تحقیق آمیخته

تألیف :

دکتر علی دلاور

استاد دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر شیرین کوشکی

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

روش تحقیق آمیخته / تألیف: دکتر علی دلاور، دکتر شیرین کوشکی. - تهران: نشر ویرایش، ۱۳۹۱.
ده، ۲۳۰ ص.: جدول، نمودار.

ISBN : 978-964-6184-92-3

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی:

موضوع: تحقیق -- روش شناسی

شناسه افزوده: کوشکی، شیرین، ۱۳۲۰-

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ر ۵۸ / ۵۵ / ۱۸۰ Q

رده بندی دیویی: ۰۰۱/۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۰۱۸۴۶

کلیه حقوق قانونی و شرعی برای ناشر محفوظ است. تکثیر تماماً یا قسمتی از این اثر به صورت حروفچینی و چاپ مجدد، چاپ افست، پلی کپی، فتوکپی و انواع دیگر چاپ ممنوع است. نقل مطالب به صورت معمول در مقاله های تحقیقاتی با ذکر نام کامل ناشر و کتاب آزاد است. متخلفان به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان و هنرمندان، تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

پست الکترونیکی
virayeshpub@yahoo.com

آدرس اینترنتی
www.virayeshpub.com

روش تحقیق آمیخته

تألیف: دکتر علی دلاور - دکتر شیرین کوشکی

ناشر: ویرایش

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۲

تعداد صفحات: ۲۴۰ صفحه

شمارگان: ۵۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف نگار

قیمت: ۱۱۰۰۰۰۰ ریال

ISBN : 978-964-6184-92-3

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۱۸۴-۹۲-۳

مرکز پخش: تهران - خیابان زرتشت غربی، بین خیابان پنجم و ششم، پلاک ۶۳

تلفن: ۸۸۹۷۳۳۵۸-۹ تلفکس: ۸۸۹۶۲۷۰۷

فهرست

پیشگفتار..... هفت

فصل ۱: معرفی روش آمیخته

۱	مقدمه‌ای بر پژوهش آمیخته.....
۴	اهداف و چارچوب استفاده عملی از کتاب.....
۸	روش‌های پژوهش آمیخته چه هستند؟.....
۱۲	تعاریف و اصطلاحات.....
۱۶	اهمیت روش‌های تحقیق آمیخته (گذشته و حال).....
۱۷	دلایل استفاده از روش‌های آمیخته.....
۲۰	تاریخچه مختصری از روش‌های آمیخته.....
۲۴	مؤلفه‌های علاقه‌مندی به روش‌های آمیخته.....
۲۷	چشم‌انداز گسترده به شیوه‌های آمیخته.....
۲۸	رویکرد جامع به روش‌های آمیخته.....
۳۳	مثال عملی.....
۳۴	تمرین.....

فصل ۲: پیش‌فرض‌های پژوهش آمیخته

۳۵	ملاحظات اولیه در پژوهش‌های آمیخته.....
۳۹	عناصر مشترک پارادایم‌ها و کاربرد آنها در عمل.....
۴۴	اهمیت شناسایی عناصر زیربنایی پژوهش‌های کمی و کیفی در فرایند پژوهش آمیخته.....
۵۰	لزوم توجه به منطق استفاده از روش‌های کمی و کیفی.....
۵۱	لزوم توجه به پژوهش‌های دارای داده‌های ثانویه.....
۵۲	لزوم توجه به تبیین نتایج کمی.....
۵۳	لزوم توجه نخستین به کشف کیفی.....
۵۴	رویکردهای کیفی به پژوهش آمیخته.....
۵۹	رویکردهای تفسیری به پژوهش آمیخته.....
۶۲	رویکردهای فمینیستی به پژوهش آمیخته.....

مثال عملی.....	۶۵
مطالعه موردی: شناخت پیچیدگی‌های هویت نژادی و جنسیتی در میان زنان دانشگاهی آفریقایی - آمریکایی.....	۶۵
تمرین.....	۶۷

◀ فصل ۳: بررسی ادبیات پژوهش آمیخته ————— ۶۹

نقش ادبیات پژوهشی در روش‌های آمیخته.....	۶۹
بررسی و نگارش - قدماتی ادبیات پژوهشی.....	۷۰
تدوین طرح پژوهشی آمیخته.....	۷۳
تعیین عنوان روش آمیخته.....	۷۴
تدوین مقدمه و بیان مسئله.....	۷۸
اهداف.....	۸۱
۱. اهداف کیفی.....	۸۲
۲. اهداف کمی.....	۸۲
۳. اهداف آمیخته.....	۸۳
سؤال‌ها یا فرضیه‌های پژوهشی.....	۸۵
۱. سؤال‌های کمی و کیفی و فرضیه‌ها.....	۸۵
۲. سؤال‌های روش تحقیق آمیخته.....	۸۷
ارزشیابی سؤال‌های پژوهشی در روش‌های آمیخته.....	۸۸
فرایند طرح سؤال در پژوهش‌های آمیخته.....	۹۰
۱. عامل "کشف" در فرآیند طرح سؤال.....	۹۰
۲. عامل بازگشت در فرایند طرح سؤال.....	۹۰
۳. عامل نظر پژوهشگر در فرآیند طرح سؤال.....	۹۱
۴. عامل انعکاس‌پذیری در فرآیند طرح سؤال.....	۹۲
۵. تأثیر افرادی که در فرآیند طرح سؤال دارای منافع هستند.....	۹۶
روند جستجوی پژوهشهایی که به صورت آمیخته انجام شده است.....	۹۹
علامت‌ها و نمودارهای تصویری روش‌های آمیخته.....	۱۰۱
مثال عملی.....	۱۰۳
جمع‌آوری داده‌های کمی و کیفی به صورت همزمان برای فهم مسئله (جنکینز، ۲۰۰۱).....	۱۰۵
استفاده از داده‌های کیفی در آزمایش (راجرز، رندال، و پنتال، ۲۰۰۳).....	۱۰۷
توضیح نتایج کمی با داده‌های کیفی (آلدريج، فراسر، و هوانگ، ۱۹۹۹).....	۱۰۸
تحقیق کیفی برای تدوین ابزار کمی (مایزر و اوتزل، ۲۰۰۳).....	۱۱۰
تمرین.....	۱۱۳

◀ فصل ۴: طرح‌های پژوهش آمیخته ————— ۱۱۷

۱۱۷	تعیین طرح پژوهش آمیخته.
۱۱۹	انواع طرح‌های آمیخته: شیوه اجرا، مزایای طرح و چالشها.
۱۱۹	طرح مثلث‌سازی و شیوه اجرای آن.
۱۲۲	گونه‌های طرح مثلث‌سازی.
۱۲۴	مزایای طرح مثلث‌سازی.
۱۲۵	چالش‌های به کارگیری طرح مثلث‌سازی.
۱۲۶	طرح جاسازی شده و شیوه اجرای آن.
۱۲۷	گونه‌های طرح جاسازی شده.
۱۲۹	مزایای طرح جاسازی شده.
۱۳۰	چالش‌های به کارگیری طرح جاسازی شده.
۱۳۱	طرح تبیینی و شیوه اجرای آن.
۱۳۲	گونه‌های طرح تبیینی.
۱۳۳	مزایای طرح تبیینی.
۱۳۴	چالش در به کارگیری طرح تبیینی.
۱۳۴	طرح اکتشافی و شیوه اجرای آن.
۱۳۶	گونه‌های طرح اکتشافی.
۱۳۷	مزایای طرح اکتشافی.
۱۳۷	چالش در به کارگیری طرح اکتشافی.
۱۳۸	ساختارهای مرتبط باگزینش طرح آمیخته.
۱۴۰	تصمیم‌گیری درباره شدت تأکید (کمی یا کیفی).
۱۴۲	تصمیم‌گیری درباره ترکیب کردن.
۱۴۲	۱. یکی کردن یا ادغام مجموعه داده‌ها.
۱۴۲	۲. جاسازی داده‌ها در سطح طرح.
۱۴۳	۳. پیوستگی تجزیه و تحلیل داده‌ها با جمع‌آوری داده‌ها.
۱۴۳	اجرای تصمیمات طرح.
۱۴۵	پاراگراف نویسی جهت شناسایی طرح پژوهش.
۱۴۶	مثال عملی.
۱۴۶	تمرین.

◀ فصل ۵: روش اجرای پژوهش آمیخته ————— ۱۴۹

۱۴۹	جمع‌آوری داده‌ها (اطلاعات) در روش‌های تحقیق آمیخته.
۱۵۰	شیوه‌های جمع‌آوری داده‌های کمی و کیفی.

انتخاب و ثبت انواع داده‌ها	۱۵۰
راهنمای عملی جمع‌آوری داده‌ها در طرح‌های روش‌های آمیخته	۱۵۲
راهنمای عملی مسائل جمع‌آوری داده‌های متقارن و همزمان	۱۵۳
راهنمای عملی مسائل جمع‌آوری داده‌های متوالی	۱۵۴
نمونه و نمونه‌گیری در تحقیقات کمی و کیفی	۱۵۸
راهنمای عملی نمونه‌گیری به شیوه آمیخته	۱۶۷
مسائل اخلاقی در جمع‌آوری اطلاعات	۱۶۸
بازاندیش پارامترهای رضایت اطلاعاتی در پژوهش‌های آمیخته	۱۷۰
راهنمای عملی نگارش در ترکیب یا غیر ترکیب	۱۷۲
تمرین	۱۷۷

فصل ۶: تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده ————— ۱۷۹

تجزیه و تحلیل اطلاعات در روش‌های تحقیق آمیخته	۱۷۹
روش تجزیه و تحلیل داده‌های کمی و کیفی	۱۷۹
تحلیل شیوه‌های آمیخته با استفاده از نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی رایانه‌ای	۱۸۱
تکنیک‌های CAQDAS برای انتقال داده‌ها کمتی‌سازی و کیفی‌سازی	۱۸۲
نکات قابل توجه در استفاده از برنامه‌های نرم‌افزاری تحلیل داده‌ها به شیوه آمیخته	۱۸۴
نگارش پروژه‌های پژوهشی آمیخته در مرحله تحلیل	۱۸۶
پایایی	۱۸۸
اعتبار	۱۸۹
ارزیابی اعتبار در رویکرد کیفی به شیوه آمیخته	۱۹۰
۱. اعتبار به عنوان کیفیت قدرت مدیریت	۱۹۱
۲. اعتبار ارتباطی	۱۹۳
۳. اعتبار عمل‌نگر	۱۹۴
تمرین	۱۹۵

فصل ۷: تفسیر و نگارش ————— ۱۹۷

مثال عملی برای نتیجه‌گیری و تفسیر	۱۹۷
ارزیابی و نگارش نهایی پروژه تحقیقی به شیوه آمیخته	۲۱۰
تمرین	۲۱۲

منابع ————— ۲۱۳

پیشگفتار

روش تحقیق آمیخته به عنوان یک حرکت روش‌شناسانه، در علوم اجتماعی، رفتاری و بهداشتی در حال گسترش است. تعداد کمی از پژوهشگران هنوز این روش را نپذیرفته‌اند. اما به دلیل علاقه روزافزونی که به کاربرد روش تحقیق آمیخته در رشته‌های مختلف علوم، به‌ویژه علوم انسانی و پزشکی مشاهده می‌شود، زمان آن رسیده است که از این روش به عنوان سومین حرکت روش‌شناسانه در کنار روش‌های کمی و کیفی یاد کنیم، زیرا مقایسه رویکردهای کیفی و کمی با آمیخته در فرایند پژوهش و قرار دادن روش‌های آمیخته به عنوان مکمل طبیعی روش‌های کمی و کیفی، یک ضرورت روش‌شناسی است.

در این کتاب، به منظور ترکیب یافته‌های پژوهشی حاصل از آنچه به صورت سنتی به روش‌های کمی و کیفی مرسوم‌اند، رویکردهای گوناگونی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در این رویکردها طرح‌های آمیخته مختلف، مداخله‌های پیچیده و طرح‌های آزمایشی، به علاوه، مرور ادبیات و واقع‌گرایی جدید مورد توجه قرار گرفته است. در این کتاب، عقیده بر این است که به هیچ کدام از رویکردهای موجود، مسائل دانش‌شناختی یا روش‌شناختی حل‌نشده‌ای به وجود نمی‌آورند. البته مخالفت با این عقیده، از بُعد نظری متحمل و میسر است، اما منجر به درگیری‌های بیهوده پارادایمی و اختلاف‌های به ثمر روش‌شناسی خواهد شد. پژوهشگران با تجربه احتمالاً آمادگی درک استفاده و نقد همه‌جانبه پژوهش خود را دارند.

این کتاب با عنایت به رویکرد مطرح‌شده در بالا، از هفت فصل تشکیل شده است. در فصل اول، روش آمیخته، اهداف و چهارچوب استفاده علمی از کتاب آورده شده

است. مؤلفان سعی کرده‌اند در این فصل مناظره‌های پارادایمی و چشم‌انداز گسترده و رویکرد جامع به روش‌های آمیخته را با طرح مثال علمی به همراه تاریخچه مختصری از این روش‌ها، ارائه نمایند. فصل دوم کتاب به پیش‌فرض‌های پژوهش آمیخته پرداخته شده‌است. در این فصل، مبحث شناسایی عناصر زیربنایی پژوهش‌های کمی و کیفی در فرایند پژوهش آمیخته و لزوم توجه به منطق استفاده از این روش‌ها، به‌ویژه عنایت به تبیین نتایج کمی، کشف کیفی و مسائل تفسیری، بحث شده است. فصل سوم این کتاب بیشتر جنبه عملی دارد و به همین دلیل، در ابتدای فصل نقش ادبیات پژوهشی در روش‌های آمیخته و چگونگی بررسی و نگارش آن به صورت مقدماتی، عرضه شده است. در ادامه این بحث اهداف (کمی، کیفی و آمیخته)، سؤال‌ها، فرضیه‌ها و ملاک‌های ارزشیابی هر کدام از آنها مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل چهارم به یکی از اساسی‌ترین مباحث روش‌های آمیخته، یعنی طرح‌های پژوهش آمیخته، پرداخته است. تلاش شده است ساختار و شیوه ارائه مطالب این فصل به صورتی باشد که خوانندگان عزیز بتوانند در پایان، نقشه عملیاتی یا اجرایی پژوهش خود را به سهولت انتخاب نمایند. در این فصل، طرح‌هایی انتخاب و ارائه شده است که بیشترین کاربرد را در پژوهش‌های آمیخته دارند. تلاش شده است چالش‌های موجود در به‌کارگیری هر یک از طرح‌ها به همراه ملاک‌هایی برای تصمیم‌گیری یا رویکردی اجرایی، فراهم شود.

فصل پنجم این کتاب با عنوان روش اجرای پژوهش آمیخته آغاز می‌شود. در این فصل، همانند همه روش‌های پژوهش، مطالب به جامعه، نمونه و روش‌های نمونه‌گیری، ابزار اندازه‌گیری و شیوه‌های جمع‌آوری اطلاعات، مسائل اخلاقی در جمع‌آوری اطلاعات، و سرانجام، راهنمای عملی نگارش یافته‌های پژوهش خاتمه پیدا می‌کند. البته در پایان این فصل، مانند تمام فصول، تمرین عملی نیز ارائه شده است. در فصل ششم، تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده، مورد بحث و گفتگو قرار گرفته است. در این فصل، پایایی و اعتبار، به‌ویژه انواع اعتبار و تکنیک‌های انتقال اطلاعات، کمی‌سازی و کیفی‌سازی، و سرانجام، نکات قابل توجه در استفاده از برنامه‌های نرم‌افزاری، و تحلیل داده‌ها به شیوه آمیخته، ارائه شده است. فصل پایانی این کتاب (هفتم)، تفسیر و نگارش نام دارد. در این فصل، مجموعه‌مطالبی به منظور آموزش به خوانندگان در مورد تدوین و

ارائه آنچه در اجرای پژوهش آمیخته به دست آورده‌اند، عرضه شده است. مطالعه این فصل، می‌تواند به خوانندگان در تدوین بحث، نتیجه‌گیری، و تفسیر یافته‌های پژوهشی کمک کند. بحث پایانی این فصل به ارزیابی و نگارش نهایی یافته‌های پژوهشی به شیوه آمیخته، اختصاص دارد.

مطالب این کتاب در کلاسهای آموزشی و کارگاه‌های پژوهشی مختلفی تدریس شده است. به همین دلیل، تلاش شده است جنبه مهارتی و علمی کتاب سهم بیشتری از مطالب نظری داشته باشد. در تدوین مطالب سعی شده است از منابع مختلف استفاده شود، با وجود این، کاملاً آگاهیم که این کتاب از نقاط ضعفی نیز برخوردار است. به همین دلیل از کلیه همکاران محترم، دانشجویان عزیز و پژوهشگران و الامقام تقاضا داریم ما را از راهنمایی و هدایت‌های عالمانه خود محروم نسازند. پیشاپیش از کرامت و بزرگواری شما سپاسگزاریم.

در پایان، از مدیران و کارکنان نشر ویرایش که در چاپ و نشر این کتاب تلاش فراوان نموده‌اند، تشکر و قدردانی می‌شود و برای همگی آنها توفیق خدمتگزاری به جامعه دانشگاهی را داریم.

بهار ۱۳۹۲

دکتر علی دلاور

استاد دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر شریین کوشکی

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی